

Belastinghervorming. VUB-prof fiscaliteit Michel Maus fileert het plan van Vincent Van Peteghem

‘Een euro is een euro. Hoe je die verdient zou er voor de fiscus niet toe mogen doen’

De federale regering moet nog stevig presteren, de komende tijd. Een van de werven is de belastinghervorming van Vincent Van Peteghem (cd&v). Er ligt een plan, maar deugt het ook? Fiscaal expert Michel Maus (51): ‘Dit is voor mij geen echte hervorming.’

JOËL DE CEULAER

Een hervorming van ons belastingstelsel moet wat mij betreft steunen op duidelijke axioma's", zegt Michel Maus, hoogleraar fiscaal recht aan de VUB. "Het huidige systeem is in 1919 ontworpen op twee principes. Eén: inkomsten uit arbeid en vermogen worden op dezelfde manier belast. Twee: de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Die twee axioma's zijn ondertussen sterk verwaterd. Ik denk dat men die toch eens terug onder het stof vandaan zou moeten halen. Want nu kijkt iedereen bijna verdoofd naar dit debat, de meeste mensen zijn fiscaal niet zo geletterd en niemand weet wat er moet gebeuren."

Eigenlijk heeft federaal minister van Financiën Vincent Van Peteghem (cd&v) zijn werk al gedaan, zegt Maus. "In het regeerakkoord staat dat hij een hervorming zal voorbereiden. Dat is gebeurd, want er ligt een plan. Maar de federale regering zal de komende weken en maanden, tegen maart, zeker een aantal onderdelen willen realiseren."

Is de belangrijkste missie om de lasten op arbeid te verlagen?

"Ja, dat is de grootste prioriteit. Logisch, want België wordt al jaren om de oren geslagen met rapporten van de OESO, de Europese Commissie en het Internationaal Monetair Fonds: de belastingdruk op arbeid ligt bij ons veel te hoog. De absolute pineut van de hele OESO is de Belgische single zonder kinderen. Die betaalde vorig jaar zomaar eventjes 52 procent van zijn inkomsten aan de overheid. Voor de hogere lonen liep dat op tot 59 procent."

Arbeid belasten is zeer gemakkelijk. Van mensen in vast dienstverband weet de overheid exact wat ze verdienen.

"Juist. Het is makkelijk om dat te belasten. Die mensen zijn *sitting ducks* die zo afgeschoten kunnen worden. Dat is uit de hand gelopen in ons land. Wij kennen het verhaal van de verzorgingsstaat, dat heel nobel is. Maar als je steeds meer wil verzorgen, als het ware, dan heb je daarvoor brandstof nodig. Inkomsten. Zo is die fiscaliteit ontspoord."

Als Van Peteghem 10 miljard euro minder lasten op arbeid wil, moet hij dat geld elders vandaan halen, neem ik aan.

"Dat moet gecompenseerd worden, door alternatieve inkomsten of besparingen. En op de vraag hoe dat zal gebeuren, komt geen duidelijk antwoord. Ook de compenserende maatregelen blijven onduidelijk.

Daarom is dit voor mij ook geen echte hervorming, maar meer een soort plastische chirurgie aan het systeem. Men raakt bijvoorbeeld niet aan het systeem van maaltijdcheques en salariswagens, uit politieke angst."

Hoe zal Van Peteghem die lasten op arbeid doen dalen?

"Door de belastingvrije som op te trekken tot 13.000 euro per jaar, maar ook door aan de bovenkant in te grijpen: in zijn plan kom je pas vanaf 84.000 euro per jaar in de schijf van 50 procent terecht, nu is dat al vanaf 42.000 euro. Dat is riskant. De vorige Britse premier Liz Truss is daarover gevallen: zij wilde de fiscaliteit hervormen door het tarief voor de hoogste schijven te verlagen."

Dat leidde tot woede.

"Het werd beschouwd als een cadeau aan de hoogste inkomens, terecht, en dat werd haar inderdaad niet in dank afgeno-

Minister Vincent Van Peteghem heeft een fiscaal plan klaar. Maus: 'Voor mij is het meer een soort plastische chirurgie aan het systeem.' © THOMAS SWEERTVAEGHER

men. Als Van Peteghem alleen de belastingvrije som optrekt, komt dat zowel aan de lage als de hoge inkomens ten goede. Maar de liberalen willen per se ook iets aan de bovenkant doen, zoals Truss dus."

Het plan voorziet in meer belastingen op inkomsten uit vermogen.

"Wat een logische en rechtvaardige verschuiving is. Als je een stevige verzorgingsstaat hebt, is een hoge belastingdruk op zich niet noodzakelijk een probleem, wel de ongelijke verdeling ervan. Daar wil het plan iets aan doen, wat goed is."

Er zou een belasting op meerwaarde komen, wat ooit een Coucke-taks heette.

"België is een van de weinige landen waar geen meerwaardebelasting op aandelen bestaat - wij zijn een fiscale oase op dat vlak. Dus het is logisch om dat in evenwicht te brengen. Alleen zou men, net zoals bij belasting op arbeid, dat systeem progressief moeten maken. Nu zou iedereen 15 procent betalen: wie 4.000 euro verdient met aandelen en ook wie 4 miljoen verdient. Dat zondigt tegen het axioma dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen: hoe hoger je inkomsten, hoe hoger de belastingsschaal moet zijn."

Er is in het plan van de minister ook sprake van om 25 procent belastingen te heffen op de huurinkomsten uit vastgoed. Hoe groot is de kans dat dat er echt komt?

"Cero, cero, cero, cero... (lacht) Toch is ook dat de logica zelf. Vastgoed wordt belast op basis van het kadastraal inkomen, dat al vijftig jaar niet is aangepast - ook dat durft geen enkele politicus. Maar huurinkomsten zijn inkomsten, net zoals inkomsten uit arbeid. Let op, ik begrijp dat mensen hierover ongerust zijn. Als ik lezingen geef, krijg ik vaak reacties van mensen die hun hele leven hebben gewerkt, zwaar zijn belast op hun arbeid en nu hun pensioen aanvullen met de inkomsten van een appartement dat ze verhuren."

En zo zijn er wel erg veel: 850.000 Belgen hebben meer dan één woning, weten we sinds vorige week.

"Ja, ik ben ook geschrokken van dat cijfer. Maar het toont dat onze nieuwe staatssecretaris van Begroting Alexia Bertrand (MR) daar op budgettair vlak wel perspectieven heeft. Als de werkelijke huurinkomsten zouden worden belast, zou de schatkist daar wel bij varen. Alleen hoeft niet elke eigenaar getroffen te worden: minis-

ter Van Peteghem voorziet in een belastingvrije som van 6.000 euro voor inkomsten uit vermogen, zoals vastgoed."

Is dat rechtvaardig?

"Dat is nog maar de vraag. Van Peteghem wil expliciet naar een moderner, eenvoudiger en eerlijker systeem. Maar een huurder die werkt, heeft volgens zijn plan een belastingvrij inkomen van 13.000 euro, terwijl de verhuurder, als die ook nog werkt, daar nog eens 6.000 euro belastingvrij bovenop heeft uit zijn huurinkomsten. Leg dat maar eens uit. De ene burger krijgt 13.000 belastingvrijstelling, de andere 19.000."

Wat zou het effect zijn van die belastingen op huur? Zouden de huurprijzen opslaan, of zouden vermogende mensen hun geld niet meer in vastgoed maar in iets anders investeren, waardoor woningen goedkoper worden en kopen sneller binnen het bereik van huurders zou komen?

"Ik weet het niet. En dat is juist een van mijn kritieken op het plan: het is bij mijn weten niet onderzocht wat het effect van de maatregelen zijn. Wat men ook schromelijk onderschat, is het gebrek aan fiscale geletterdheid van de Belgen. De meeste mensen weten niet hoe het systeem in elkaar zit. Ze kennen de axioma's ook niet meer. Het zou toch voor iedereen begrijpbaar moeten zijn dat een euro een euro is. Hoe je die euro verdient, doet er niet toe en zou er voor de fiscus ook niet toe mogen doen."

Heeft Ronald Reagan, de grote neo-liberale boeman, dat principe niet ingevoerd als Amerikaans president in de jaren tachtig?

"In hoge mate, ja. Hij heeft de belastingen op arbeid verlaagd van 52 naar 39 procent en hij heeft destijds een meerwaardetaks op aandelen ingevoerd van 30 procent. Iedere keer als ik in debatten naar dat principe verwijs, word ik weggezet als een halve communist, maar dan verwijs ik gewoon naar Reagan."

Terug naar het plan-Van Peteghem:

‘Bijna iedereen kijkt verdoofd naar dit debat, de meeste mensen zijn fiscaal niet zo geletterd en niemand weet wat er moet gebeuren’

Maus: 'Dat half miljard voor het groeipakket dat Vlaanderen niet gaat besteden, komt van het federale niveau. Ik vind: als je het niet besteedt, geef het dan terug.' © THOMAS NOLF

onderhoudsgeld zou niet langer aftrekbaar zijn. Wat worden daarvan de gevolgen?

"Ik ben onlangs gaan spreken voor een gezelschap van familierechters en daar hoorde ik toch wel wat bezwaren. Die mensen houden bij het toekennen van onderhoudsgelden rekening met de fiscale aftrekbaarheid ervan. Als die wegvalt, loop je het risico dat je bij vechtscheidingen het deksel van de beerput haalt."

Even tussendoor: sommige bedrijven, zoals AXA, overwegen om de hoogste lonen niet langer te indexeren. Wat vindt u daarvan?

"De automatische loonindexering is een goed systeem, behalve in periodes zoals nu, met hoge inflatie. Ik begrijp werkgevers die vinden dat de loonkost de pan uit swingt en ze zo concurrentienadeel ondervinden ten aanzien van bedrijven in buurlanden. Tegelijk: als je werknemers

hun koopkracht behouden, kan dat juist een concurrentievoordeel opleveren. Mensen zullen liever in België komen werken. Het is een moeilijke afweging."

België wordt, ook door politieke commentatoren, vaak afgeschilderd als een land met Scandinavische belastingen en een Zuid-Europese dienstverlening.

"Dat verhaal is veel te eenzijdig. Er zijn voordelen die IT-werknemers in Amerika zouden hebben die ze hier niet krijgen, dat is juist. Maar in de VS kost een oplei-

'Als de fiscale aftrekbaarheid van het onderhoudsgeld wegvalt, loop je het risico dat je bij vechtscheidingen het deksel van de beerput haalt'

ding wel 20.000 dollar en hier maar 900 euro. Je moet naar het hele pakket kijken. Als je in Amerika wilt leven, moet je ook incalculeren dat de gezondheidszorg veel duurder is. Wij vergeten soms dat wij eigenlijk in een paradijs leven. Er is te veel gezaag en geklaag. Ja, de belastingdruk is hoog en over veel zaken kunnen we discussiëren, maar laten we niet het kind met het badwater weggooien. Ook op het begrotingstekort wordt wel heel hard ingehakt."

Het is toch het grootste van Europa?

"Ja, maar dat is niet de schuld van Vivaldi, maar ook van alle voorgaande regeringen. Deze regering heeft ten tijde van corona en sinds de oorlog in Oekraïne zowel werknemers als bedrijven goed geholpen. Misschien hebben we wat te veel gedaan, en natuurlijk heeft dat een negatieve impact op de begroting, maar het toont dat ons systeem functioneert. Alleen hebben

Bio

- Geboren op 27 december 1970 in Brugge
- Hoogleraar fiscaal recht aan de VUB
- Vennoot bij advocatenkantoor Bloom Law Firm
- Publiceerde onder meer *Ontfer de fiscus* (2015, Borgerhoff & Lambrigts)

we door de staatsschuld geen marge om iets extra's te doen in tijden van nood."

Andere landen wel.

"Wij zitten nu op 107 procent, Nederland op 51 en Duitsland op 64 procent. Het is geleden van wijlen Jean-Luc Dehaene dat België het nog zo goed deed, met 70 procent."

Hebben we dan geen kerntakendebat nodig? Misschien geven we te veel uit aan nutteloze dingen en te weinig aan wat er echt toe doet?

"Zeker, en daaraan gekoppeld hebben we een debat nodig over de staatshervorming. Ook de fiscale hervorming hangt daar voor mij mee samen. Nu zitten we in een tussenfase. We moeten ofwel meer terug naar het Belgische niveau brengen, ofwel de lijn doortrekken en meer naar de deelstaten brengen. De huidige situatie is mossel noch vis."

De Vlaamse begroting is er wel beter aan toe dan de federale. Al geeft ze veel geld gewoon niet uit, bijvoorbeeld aan sociale woningen of aan het groeipakket.

"Voilà. En dat half miljard voor het groeipakket dat Vlaanderen niet gaat besteden, komt van het federale niveau. Ik vind: als je het niet besteedt, geef het dan terug. Het kan niet de bedoeling zijn om daar een gat in je begroting mee te vullen."

U bent niet voor het confederalisme. Toch wint dat idee aan tractie, niet alleen bij N-VA-voorzitter Bart De Wever, maar ook – opnieuw – bij commentatoren.

"Een politicus die goed kan communiceren, kan mensen alles doen slikken. Ik ben een pragmaticus, zo eenvoudig is dat. Als je het confederalisme letterlijk neemt, gaat het over aparte staten die verdragen met elkaar moeten afsluiten om bijvoorbeeld de fiscaliteit te regelen. En dan krijgen we gigantische problemen op fiscaal vlak: wat doen we met de Vlamingen die in Brussel werken? Zal Brussel aanvaarden dat die mensen in Vlaanderen belastingen betalen, maar dat Brussel opdraait voor de herstellingswerken aan de tunnels enzovoort? Dat zal niet gebeuren."

Men betaalt waar men werkt?

"Tenzij er een verdrag komt met andere afspraken zou de Vlaamse pendelaar belastingen betalen in Brussel, ja. Confederalisme zou Vlaanderen heel veel geld kunnen kosten."

Tot slot: u had onlangs een fiscaal idee voor West-Vlaamse gemeenten die straks een Ventilus-hoogspanningslijn boven hun grondgebied zullen zien hangen?

"Elke gemeente kan een belasting heffen op masten en pylonen op hun grondgebied. Dat wordt weliswaar vaak aangevochten door de Proximussen dezer aarde, maar die delven altijd het onderspit. Gemeentes mogen dat doen. Zo zouden ze straks ook tegen Engie kunnen zeggen: die mast, prima, maar het kost u wel 2,5 miljoen euro per jaar."